

şıcı ishalden birlerce kişi ölmüştür. Körfez Savaşı'nın çevresel etkilerinin tüm boyutları ise ancak zaman içinde anlaşılacaktır.

SAĞLIK ALANINDAKİ YIKIM

Irak'taki sağlık sistemi, Körfez Savaşı, daha sonra ortaya çıkan ayaklanmalar ve sürmekte olan ekonomik ambargonun üst üste gelen etkileriyle, bugün tümüyle çökmüş durumdadır. Uluslararası yardımlar sonucu ülkenin kuzey bölgelerinde kimi düzelmeler olmasına karşın, güneyde bir halk sağlığı dramı yaşanmaktadır. Irak'ta bir inceleme gezisi yapan **Harvard Halk Sağlığı Okulu** ekibinin bulgularına göre, güney Irak'ta "beş yaşından küçüklerde ölüm hızı", 1986-1990 değerlerine oranla, 1991'de 3.8 kat artmıştır. Hastaneleri, açlık çeken ve açlıktan ölmek üzere olan çocuklar doldurmaktadır. Çocuklardaki malnutrisyon (beslenme yetersizliği) 4-5 kat artmıştır. Kanalizasyon ve arıtma sistemlerinin bombardımanı sonucu ortaya çıkan su kirliliği, bulaşıcı sarılık, tifo, bruselloz, ishal gibi hastalıkların halk arasında hızla yayılmasına ve salgınlara yol açmıştır. Aynı biçimde, üç yıl önce çocuk felcinin ortadan kaldırıldığı bölgelerde, çocuk felci salgını gözlenmiştir.

Bugün Irak'ta, kan basıncı yüksekliği, astım, sara gibi süregelen hastalıklarda kullanılan yaşam kurtarıcı ilaçların hiçbiri bulunmamaktadır; aşılar yoktur. Bombardımanlar sonucu elektrik kaynaklarının kesintiye uğraması, tıbbi araçları bozmuş; bu durum, yaşamsal olmayan tüm ameliyatların ertelenmesine yol açmıştır. Sonuç olarak, yalnızca sanayi öncesi ilkel yöntemlerle, acil cerrahi müdahaleler yapılabilmektedir.

Ekonomik ambargo, halkın sağlık durumunu daha da kötüleştirmektedir. Bu koşulların kurbanları ise, yöneticiler değil, masum çocuklar, yoksullar, yaşlılar ve düşkünlere. Eğer durum kısa zamanda değişmezse, ağır kış koşulları ülkeyi açlığa ve tam bir sağlık yıkımına itecektir.

SONUÇ

Körfez Savaşı bir kez daha göstermiştir ki, bir sorun çözme yöntemi olarak savaşa başvurmanın hiçbir haklı gerekçesi olamaz. Bugün insanlığın ulaştığı aşamada, insan yaşamına yönelik yöntemler savunulamaz. Körfez Savaşı, savaş tehlikesinin hâlâ güncelliğini koruduğunu ve savaşın, süreç içinde kimi halk kesimlerini arkasına alabileceğini göstermesi bakımından öğretici olmuş; bu bakımdan da barış için savaşımın ne denli yaşamsal olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir. Körfez Savaşı'nın açtığı yaraların sarılabilmesi ve daha fazla can kaybına yol açılmaması için, Irak'a uygulanan ekonomik ambargonun en kısa zamanda kaldırılması ve bu ülkeye uluslararası bir destek sağlanması gerekmektedir.

Yüksek Öğretim Kurumu ile ilgili sorunlar ve öneriler

Prof. Dr. Mehmet ÜNAL*

4.11.1981 tarihinde 2547 sayılı yasayla kurulan YÖK bu güne değin sürekli tartışma konusu olmuştur. Basında birçok yazı yazılmış televizyon ve radyoda açık oturum ve konuşmalar düzenlenmiştir. Bu yazıda sorunlar ve öneriler bir kez daha özetlenmektedir.

YÖK DÖNEMİ VE SORUNLARI

- Tüm çağdaş ülkelerin ve insanların benimseydiği demokrasi ve özerklik anlayışı üniversitelere çok görüldü.

- Büyük önder Atatürk'ün en çok önem verdiği ve tüm devrimleri temeli saydığı laiklik ilkesi savsaklandı.

- Üniversite dışı gelişen sosyo-ekonomik bozuklukların, açmazların sorumluluğu, gerçek sorumlu ve suçlular yerine üniversitelere yüklendi.

- Uluslararası düzeyde bilimsel saygınlığı olan birçok bilimadamı üniversitelerden uzaklaştırıldı. Bilimadamlarının yurt dışına, özel sektöre gitmeleri özendirildi ya da zorlandı.

- Öğrencilerin, öğretim üye ve yardımcılarının toplum ve ülke sorunlarına ilgisi ve çözüm arayışları kısıtlanırken kişisel çıkar ve "yalnız kendi geleceğini düşün" kaygısı yaratıldı.

- YÖK ve başkanından, rektör, dekan, bölüm ve anabilim dalı başkanlarına, öğretim üye ve yardımcılarına, öğrencilere doğru yetkici-buyrukçu bir düzen getirildi. Ast, üste karşı bağımlı kılındı. Öğrencileri dinlemek, anlamak, sorunlarına hoşgörü ile yaklaşıp nesnel ve insancıl çözümler bulma yerine katı ve cezacı bir tutum yeğlendi.

- Öğretim üyelerinin akademik aşama yapma

* Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Başkanı

heves ve güdüleri değişik engellerle yıllarca kısıtlandı. Öğretim üye ve yardımcıların düşündüklerini, doğru bildiklerini ya da doğruluğu bilimsel çalışmalarla kanıtlanmış gerçekleri bilme söyleme, yazma örgütlüğü denetim altına alınmak istendi.

– Öğretim üye ve yardımcıları, eğitim ve öğretim için gerekli araç-gereçler ve uygulama alanına göre öğrenci sayısı çok arttırıldı. Büyük kentler dışında altyapısı eksik, çok sayıda üniversite ve fakülteler açıldı. Bu yerlere yetkin öğretim üyesi ve yardımcıları sağlanamadı. Öğretim üyeliği için yeterli kuramsal bilgi ve deneyim kazanmamış, bilimsel olgunluğa erişmemiş kişilere öğretim üyeliği ünvanı verildi. Bilimsel yönden olgunlaşmamış kişi yönetsel yetkili oldu. Kimi yetkililer yetkilerini gelenek-görenek ve töreleri aşarak kullandı.

– Gelişmiş üniversitelerden gelişmekte olan üniversitelere öğretim üyesi desteği sağlanamadı. Zorlamalı yöntemler ya da cezalandırılmak amacıyla gönderilen öğretim üyelerinin verdiği hizmet yetersiz kaldı. Özendirici önlemler önemsenmedi. Üniversiteler arası bilimsel düzey giderek daha da açıldı. Üniversite çıkışlı bir kişi işe alınırken ünvanından önce bitirdiği okul koşulu aranır oldu.

– Kendi ülkemizde kendi anadilimiz yerine yabancı dilde eğitim yapan fakülteler açıldı. Bu fakültelerin tanıtımı çok iyi yapılarak başarılı ve seçkin öğrenciler buralara özendirildi. Bu fakülteleri bitiren seçkin kişilerin ülkemizde hizmet vermesi yerine, gelişmiş ülkelerde çalışma olanağı bulabileceği iletisi verildi. Türkçe'nin bilimsel gelişmeleri izlemekte yetersiz kaldığı izlenimi verilmedi.

– Bir kurumun saygınlığını belirleyen; doğruluğu ve yararı denenmiş, çoğunluğun benimsediği, yerleşmiş, yazılı ya da yazılı olmayan kural ve geleneklerdir. Oysa YÖK döneminde kişisel istekler doğrultusunda günlük değişiklikler yapıldı. Öğretim üyesi de öğrenci de aynı konuda çıkarılan sayısız ve çelişkili yönerge ve yönetmeliklerle karmaşaya boğuldu.

– Atatürk'ün getirdiği fakat daha sonra bozulmuş olan eğitim birliği ilkesi YÖK ile yeniden sağlanmak istendi. Fakat bu ilke bir süre sonra yine YÖK tarafından özel vakıf üniversiteleri açılmasına izin verilerek yıkıldı. Ayrıcalıklı üniversiteler yaratıldı.

ÖNERİLER

Yüksek Öğretim Kurumu kalabilir. Ancak üniversiteler arası kurul gibi bir işlevi olabilir. Yüksek öğretim kurumlarına bilimsel ve yönetsel özerklik tanınmalıdır. Yeni üniversite ve yüksek okul açmak yerine, var olanların niteliği yükseltilmelidir. Öğrenci sayısı azaltılamazsa bile bir süre

dondurulmalıdır. Alt yapı (derslik, klinik, laboratuvar, uygulama alanı), araç-gereç, öğretim üyesi ve yardımcısı gibi niteliksel ve niceliksel eksikler giderilmelidir. Üniversiteler arası belli bir düzey korunmalıdır. Gençleri ayrıcalıklı üniversite ve fakülteleri bitirmiş olmak yerine ilgi, yetenek ve becerisine göre değerlendirmelidir. Öğretim üye ve yardımcılığı (master, doktora, tıpta uzmanlık, doçentlik, profesörlük gibi) ölçütleri en az ulusal düzeyde iyi belirlenmelidir. Örneğin öğretim üye ve yardımcılığı için ulusal düzeyde yabancı dil ve bilimde bir yeterlilik sınavı ile seçim yapılabilir. Bilimsel araştırmalar ödüllendirilmelidir. YÖK eşgüdümünde yapılacak bilimsel toplantılar (kongreler) düzenlenebilir. Yapılmış bilimsel çalışmalar yine YÖK eşgüdümünde, ulusal düzeyde ilgili bilim dallarında seçilmiş yetkin öğretim üyelerinden oluşacak yayın kurulunun denetiminden geçerek ulusal bilim dergilerinde basılması ve yayınlanması sağlanabilir. Akademik aşamalarda nerede olduğu belirsiz ya da uluslararası düzeyde bilimselliği tartışılmalı bir dergi yerine ulusal düzeyde belli ölçütler içinde ulusal bir bilim kurulunun denetiminden geçerek yayınlanmış yazılar değerlendirmeye alınmalıdır.

Kişiyeye göre değil, göreve uygun yetkin kişi bulmalıdır. Tamgün kısmi ayrımı yerine, öğretim üyesi araştırma eğitim-öğretime katkı, yönetsel görev sorumlulukları, verdiği hizmet ya da ürettiği ürün aldığı sorumluluğun niteliği, fazla çalışma gibi ölçütlere göre değerlendirilmelidir. Gerekirse ödüllendirilmelidir. Belirlenen ölçütlerde yeterli çalışma yapan bir öğretim üyesinin Üniversite dışı özel çalışma ve uğraşlarına karışmamalıdır. Örneğin araştırma-eğitim-öğretim ve uygulamada başarılı ve üstün hizmet veren bir mühendis ve mimarın, sanatçının, hukukçunun, hekimin, ekonomistin, üniversite dışı bir alanda da -üniversitedeki görev ve sorumluluğunu aksatmamak koşuluyla yöneticilik, danışmanlık gibi bir görev almasının ne sakıncası olabilir. Görülüyor ki etkin yaptırım ve kurallar içinde, insanların çalışma, üretme, toplumsal beğeni, onur ve saygınlık kazanma gibi güdülerinin engellenmediği ülkeler teknolojik ve uygarlık çizgisinde daha ileridedirler. Günümüzde insanlar arası eşitliği yanlış yorumlayarak; yetenekliye de yeteneksiz de, çalışana da çalışmayana da, üretime de, üretmeyene de aynı olanakları sunmak istenecek ülkeler çökmüştür.

SONUÇ

Çoğulcu, katılımcı, kurumsallaşmış, dengeli güvenli, çağdaş, uygar, güçlü bir toplumda; bilimin aydınlığında pırıl, pırıl bilinçli; düşün ve duygu doğruluğunda onurlu, inançlı; özgür, özerk, girişimci, atak; sağlıklı, saygın, yaratıcı, üretken adam yetiştirebilmek asıl amacımız olmalıdır.